

Norsk psykiatrisk
forening

DEN NORSKE LEGEFORENING

Oslo, 20. august 2019

Legeforeningen v/Cecilie T Hallan
H e r

Høringsvar fra Norsk psykiatrisk forening - NOU 2019: Åpenhet i grenseland

Høringen er sendt ut av Kunnskapsdepartementet, og den har vært vurdert av Norsk psykiatrisk forenings Utvalg for etikk og grunnlagsproblemer. Åpenhetsutvalget ble oppnevnt i 2017 for å utrede problemstillinger knyttet til ytringsfrihet, pressefrihet og personvern i forbindelse med fotografering, filming, reportasjer mv. og deling av slikt materiale fra helse- og omsorgstjenesten, barnevernet, skoler og barnehager.

NOUen inneholder omfattende vurderinger, er velfundert og tilbyr interessant lesning. Det er få lover som regulerer det aktuelle området, kun lov om «retten til eget bilde». Utvalget foreslår ingen lovendringer, men har laget et forslag til veileder på området. Et stort ansvar for å ivareta så vel pasienter og brukere som ansatte blir overlatt til foretakene.

Dette høringssvaret begrenser seg til det som angår psykisk helsevern.

Pasienter med psykiske lidelser er en spesielt sårbar gruppe. Sykdomsinnsikt og evnen til å reflektere over konsekvenser av egne handlinger kan fluktuere og resultere i at personene i sykdomsperioder gjør ting de i ettertid kan komme til å angre på. For pasienter under pågående behandling kreves det en «føre var»-bevissthet og ivaretagelse fra personell for å unngå krenkelser.

Det har siden århundreskiftet skjedd en stor utvikling på området. I dagens teknologiske virkelighet går de fleste rundt med mobiltelefon som gir anledning til både bilde- og lydopptak av aktuelle situasjoner og hendelser, og folk gjør i stor grad bruk av denne muligheten. Det gir muligheter, men medfører også større risiko for overtramp og krenkelser.

Dagens virkelighet gir grunn til å etterlyse en bedre lovregulering på området. **Vi mener NOUen overlater et for stort ansvar til foretakene.**

Hva med tilfeller der det allerede har skjedd overtramp og hvor det for eksempel er publisert filmopptak av andre uten at disse har vært spurt? Bør det være mulighet for å kreve sletting av opptakene? Kan det lages en generell regel om at alt opptak under behandling må være basert på en felles enighet? Kanskje er det grunn til å pålegge foretakene å opplyse om regler for bilder og opptak for å beskytte andre pasienter og ansatte.

Vi har også noen spesifikke kommentarer:

1. Kapittel 12, s.131. Bruk av mobiltelefon, PC og annet elektronisk utstyr som muliggjør bilder, film og lydopptak har tradisjonelt vært regulert i husordensregler. Vi støtter forslaget i NOUen om at departementet bør gå gjennom hjemmelsgrunnlaget for hva som kan og hva som ikke kan reguleres gjennom husordensregler slik at dette blir klarere for virksomhetene.
2. Kapittel 18, forslag til veileder. 5. Fotografering og filming i fellesarealer bør skje på en hensynsfull måte. Vi mener ordlyden i denne paragrafen er for vag og generell. «Retten til eget bilde» sier at samtykke til publisering av bilder er nødvendig. Ord som «lurt å spørre» eller «bør informere» er for vage.
3. Når det gjelder selve konsultasjonen mellom pasient og lege, vil opptak med stor sannsynlighet påvirke behandlingen som gis og bør alltid være basert på en gjensidig avtale.
4. Kapittel 18, s. 198, medias rolle: Det er strenge regler for behandling av data som er innsamlet i forskningsøyemed. Vi har derfor to spørsmål:
  - Bør det ikke like selvfølgelig være regler for hva media skal gjøre med innhentet materiale som ikke publiseres, det være seg bilder, film, eller lydopptak?
  - Bør ikke taushetserklæringer gjelde både medienes representant og hele mediehuset vedkommende representerer?

Med vennlig hilsen

Ulrik Fredrik Malt
Leder i Norsk psykiatrisk forening

Victoria Akre
Leder i Utvalg for etikk og grunnlagsproblemer